

Regeringens proposition

2008/09:106

Kredit till Island

Prop.
2008/09:106

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 januari 2009

Fredrik Reinfeldt

Anders Borg
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om kredit till Island om högst 6,5 miljarder kronor som tillägg till Internationella valutafondens (IMF) samordnade finansiella insatser.

Förslaget har sin bakgrund i den kris som råder på de internationella finansmarknaderna. Sverige har, i likhet med andra stater, redan vidtagit flera åtgärder för att motverka effekterna av krisen på de egna marknaderna. Det är emellertid viktigt att Sverige även agerar på internationell nivå och i samarbete med andra stater för att mildra den rådande krisen. Syftet med att ge kredit till Island är att Sverige ska kunna bidra ytterligare till att motverka allvarliga ekonomiska och finansiella störningar i detta land, som Sverige har nära ekonomiska och politiska förbindelser med.

Åtgärden sker inom ramen för IMF:s tvååriga stabiliseringsprogram.

Innehållsförteckning

Prop. 2008/09:106

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Ärendet och dess beredning.....	4
3	Bakgrund	5
4	Kredit till Island.....	7
5	Propositionens ekonomiska konsekvenser.....	9
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 januari 2009	10

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:106

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 besluta om kredit till Island om högst 6 500 000 000 kronor som tillägg till Internationella valutafondens finansiella insatser (avsnitt 4).

Regeringen föreslår vidare att riksdagen beslutar om att förkorta motionstiden till fyra dagar.

Under hösten 2008 har diskussioner och förhandlingar ägt rum på internationell nivå rörande Islands ekonomiska och finansiella situation. Island har i samband med detta begärt kredit av Internationella valutafonden (IMF). Danmark, Finland, Norge och Sverige har tillfrågats om att bilateralt bidra med tilläggsstöd till Island. Utfästelser om detta har gjorts i samband med att IMF:s styrelse beslutade om stöd till Island.

Synpunkter har inhämtats från Riksbanken, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen under beredningen av propositionen.

Eftersom förhandlingarna om IMF-avtalet med Island har varit tidskrävande är tiden knapp mellan avtalets färdigställande och den första kreditutbetalningen. Mot bakgrund av detta, samt den akuta ekonomiska situation som Island befinner sig i, finns anledning för riksdagen att besluta om förkortad motionstid för följdmotioner till propositionen.

3 Bakgrund

Regeringen har med anledning av den under hösten 2008 rådande turbulensen på de internationella finansmarknaderna lämnat förslag till riksdagen om bl.a. utvidgning av insättningsgarantin och om stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet (se prop. 2008/09:49 och prop. 2008/09:61). För närmare detaljer om Sveriges strategi för stabilitet och förtroende på finansmarknaden, respektive stöd till kreditinstitut i Sverige, se prop. 2008/09:61, avsnitt 4 och 5.

Den globala finansiella turbulensen har visat sig vara svårhanterlig för merparten av världens länder. Vissa länder är mer sårbara än andra beroende på en rad faktorer, t.ex. deras makroekonomiska situation och hur robust den finansiella sektorn är. När finansiell oro utbryter kan det leda till att ett lands tillgång till de privata kapitalmarknaderna stryps. Detta riskerar i sin tur att leda till att en akut betalningsbalanskris uppstår och att landets banksystem helt eller delvis slutar fungera. Det finns en rad exempel på en sådan utveckling sedan 1990-talet, då många länder i Asien och Latinamerika drabbades. I den nuvarande krisen är banksektorns bristfälliga tillgång på kapital och finansiering ett stort problem.

I första hand ges stöd till ett land i kris via de internationella finansiella institutionerna. Ofta vänder sig ett land i en sådan situation till IMF för att söka betalningsbalansstöd, som syftar till att stabilisera ekonomin. Utlåning från IMF sker normalt inom ramen för ett- eller fleråriga stabiliserings- och reformprogram med mål för finans- och penningpolitiken över medellång sikt, samt krav på strukturella reformer, som t.ex. åtgärder för att lösa problem i banksektorn. Vidare krävs att det berörda landets regering bedöms ha viljan och kapaciteten att genomföra det överenskomna ekonomiska åtgärdsprogrammet.

Andra multilaterala finansieringsinstitutioner, t.ex. Nordiska investeringsbanken (NIB) och Europeiska investeringsbanken (EIB), kan också bistå med finansiering, men endast som projektstöd till privat eller offentlig sektor. Akut betalningsbalansstöd kan inte lämnas av dessa institutioner.

Det finns en gräns för hur stor insats som IMF kan göra. Institutionen har i likhet med vanliga banker interna regler för riskexponering. Som ett komplement till IMF:s insatser och eventuell annan multilateral finansiering, kan därför bilateralt stöd behöva ges. Detta kan vara motiverat vid allvarliga kriser i enskilda länder, då det finns risk för särskilt långtgående konsekvenser, eller på grund av att en kris kan spridas regionalt. När kompletterande bilateral finansiering krävs tillfrågas företrädesvis länder med nära ekonomiska och politiska förbindelser till det krisdrabbade landet. Insatserna samordnas i sådana fall av de deltagande länderna och IMF i syfte att åstadkomma en rimlig bördefördelning.

Till följd av bankkrisen och den ekonomiska kollaps som inleddes i september 2008 genomgår Island nu en kraftig nedgång i ekonomin med strypt tillgång till de privata kapitalmarknaderna. Landet kommer att

befinna sig i en ansträngd anpassningsfas under de kommande åren för att komma till rätta med obalanserna i ekonomin.

Mot bakgrund av krisen i Island har Sverige tillfrågats om att bidra med en kredit till detta land som ett tillägg till de internationellt samordnade finansiella insatserna.

IMF:s exekutivstyrelse beslutade den 19 november 2008 om ett stabiliserings- och reformprogram för Island. I samband med detta beslut utfäste finansministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt bidra med krediter till Island på sammanlagt 2,5 miljarder US dollar utöver IMF:s kredit på 2,1 miljarder US dollar. Sveriges andel av den nordiska utfästelsen uppgår till 700 miljoner US dollar. Även andra länder förutses att bidra bilateralt med stöd till Island. Fördelningen mellan de nordiska länderna bygger på respektive lands ägarandel i IMF. Den svenska insatsen förväntas tillsammans med övriga krediter tillgodose Islands finansieringsbehov inom ramen för IMF:s tvååriga stabiliserings- och reformprogram.

Även Lettland genomgår en kraftig nedgång i ekonomin med strypt tillgång till kapital. Risken för både bank- och valutakris ökade i landet under hösten 2008. I januari 2009 kommer EU:s råd för ekonomiska och finansiella frågor (Ekofin) att besluta om betalningsbalansstöd till Lettland. IMF:s exekutivstyrelse beslutade den 23 december 2008 om ett 27 månaders stabiliserings- och reformprogram. Med anledning av de nära ekonomiska och politiska förbindelserna med Lettland har Danmark, Finland, Norge och Sverige tagit ett särskilt ansvar genom att bistå landet med att såväl utforma programmet som att säkerställa nödvändig finansiering. Programmet understöds av ett samlat lånepaket som uppgår till 7,5 miljarder euro. Utöver lån från EU om 3,1 miljarder euro och från IMF om 1,7 miljarder euro kommer bland annat Världsbanken och enskilda länder att medverka. Finansministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har utfäst att gemensamt bidra med krediter till Lettland om sammanlagt 1,8 miljarder euro.

4 Kredit till Island

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 besluta om kredit till Island om högst 6 500 000 000 kronor, som tillägg till IMF:s stödprogram.

Skälen för regeringens förslag: Sverige bidrar i dag till internationellt samordnade insatser genom medlemskapet i EU och via mellanstatliga organisationer, så som IMF. Regeringen anser att Sverige, vid behov av kompletterande bilateralt stöd, även bör lämna kredit till en annan stat som befinner sig i en särskilt svår ekonomisk situation och med vilken Sverige har nära ekonomiska och politiska förbindelser. Det är av stor betydelse att Sverige också kan bidra till att motverka att en finansiell kris i en stat sprids till andra stater och därigenom riskerar att skapa allvarliga problem i det finansiella systemet regionalt.

I den akuta finansiella och ekonomiska kris som Island nu befinner sig i har Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna tillfrågats om att bidra med kredit som tillägg till den internationellt samordnade finansiella insatsen från IMF. De nordiska ländernas utfästelser är gjorda i US dollar. Sverige har som tidigare anförts utlovat att bidra med en kredit om 700 miljoner US dollar. Detta motsvarar i dagens valutakurs ungefär 5,8 miljarder kronor. Regeringen får enligt 9 kap. 10 § regeringsformen inte utan riksdagens bemyndigande ta upp lån eller i övrigt iklåda staten ekonomisk förpliktelse. För att stöd ska kunna ges i den aktuella situationen måste därför riksdagen bemyndiga regeringen att lämna kredit till Island. Regeringen anser att riksdagens bemyndigande bör ges med en viss marginal, så att Sveriges utfästelse kan infrias även vid en eventuell försvagning av den svenska kronan. Med hänsyn härtill bör bemyndigandet avse en kredit om högst 6,5 miljarder kronor.

En kredit som lämnas till en främmande stat måste i fråga om villkor för krediten regleras i en överenskommelse mellan de berörda staterna. Eftersom utformningen av villkoren ska ske i samarbete med övriga internationella parter är det svårt att i förväg uttala sig om de slutliga konsekvenserna av villkoren. Dessa villkor ska dock utformas så att den samhällsekonomiska kostnaden minimeras.

Huvudregeln är att en överenskommelse med en annan stat ingås av regeringen. Enligt 10 kap. 2 § regeringsformen får dock regeringen inte ingå en för riket bindande internationell överenskommelse utan att riksdagen har godkänt denna, om överenskommelsen förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas eller om den i övrigt gäller ämne i vilket riksdagen ska besluta. Någon ytterligare fråga som kräver riksdagens medverkan än det nu föreslagna bemyndigandet finns inte för att kredit ska kunna lämnas till Island. Regeringen avser därför att på grundval av riksdagens beslut ingå nödvändiga överenskommelser med den isländska staten.

Enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning får, efter bemyndigande som riksdagen lämnar för varje budgetår, lån till

staten tas upp för att tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om. Den nu föreslagna åtgärden täcks in av dessa ändamål.

Regeringen avser att uppdra åt Riksgäldskontoret att utforma kreditavtalet och även i övrigt handlägga krediten. Detta uppdrag omfattar bland annat ränteberäkning, utbetalning och administration.

Regeringen avser att under 2009 återkomma till riksdagen angående krediten till Lettland.

5 Propositionens ekonomiska konsekvenser

Den aktuella krediten påverkar statsbudgetens saldo, bruttoskuld (statsskuld och Maastrichtskuld), men inte nettoskuld och finansiellt sparande eftersom lånet samtidigt är en tillgång för staten. Eventuella kreditförluster i form av långgivarens nedskrivning eller avskrivning av fordran reducerar det finansiella sparandet.

Räntenettet påverkas om utlåningsräntan avviker från räntan på statspapper.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 januari 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: Statsrådet Borg

Regeringen beslutar proposition 2008/09:106 Kredit till Island